

## ПЕРО ЗУБАЦ

Уредништво Летописа: *Чини се да са развојем интјернетја и његовим ширењем постојаје уочљиво да се књижевност полако сели на сајбер просторе. Када је у интјернету проза, та селидба је довела је до настања нових жанрова (интјернет проза), нових начина писања (интјерактивна проза) и читања (хипертекст), као и до нових комбинација читања и писања (фан-проза). Да ли ће у том прелазу/ селидби у нове, виртуелне просторе поезија остати истиа, или ће се, и у ком смеру, променити?*

Поезија ће се селити у виртуелне просторе али ће, чини ми се, увек остати оно што јесте. Проза је прилагодљивија новим технолошким изазовима јер почива на причи. Поезија почива на складу језика и музике. Можда ће моје схватање поезије најбоље одсликати овај фрагмент из „Првог писма Стефану Малармеу” младог Пола Валерија, писаног у Монпељеу, 18. априла 1891. године, тако далеко а тако близу: „Поезија ми се чини као деликатно и лепо објашњење Света садржано у необичној и непрекидној музици. Док Метафизичка Уметност види Свет саздан од чистих и апсолутних идеја, сликарство од боја, песничка уметност ће га посматрати огрнутог у слоге, организованог у реченице. Посматрана у својој нагој и магичној блиставости, реч се уздиже до елементарне снаге ноте, боје, сводног камена. Стих се указује као сагласје које допушта увођење оба тоналитета, где тајанствени и чисти епитет, огледало подземних надахнућа, постаје нека врста пратње изговорене у сордини.”

Мени је поезија одувек била предворје музике. Никад их нисам одвајао. А музика је уметност универзалног језика. Свет ће се мењати, поезија ће опстати.

Могли бисмо рећи да је модерна проза – истража за немогућом прозом. Сличан њуј је имала и модерна поезија. Она је настојала да употреби еснички материјал који до сада није постојао или кога поезија претходних времена није могла да савлада и истрчине себи. Да ли савремена поезија има шансе да еснички савлада грађу коју јој пружа савремени свет (производе културне индустрије, доминацију финансијског сектора и Силицијумске долине, есихуманизам и есидемократију), или ће се сконцентрисати на то да онева оно што траје?

Настојаће да опевава „оно што траје”. Поезија ће увек бити емитер емоција, прикривених или јасних”, препевавање слика у речи, бревијар сећања, начин исказивања односа према свету у себи и око себе, настојање да остане трага твоје мисли у универзуму времена које се растаче али не престаје да постоји.

Пишући свој елемички екс о есничкој линији од Поа до Валерија, Т. С. Елиот је предсказао да линија поезије коју одликује радикална естетичка самосвест, оличена у чистој/исолујној поезији, након Валерија „више не може да буде од какве користи будућим есницима”. У сличном кључу могуће је еставити ишање о користи од елиотовске линије у поезији. Да ли естетичка самосвест и традиција у елиотовском смислу те речи, јесу, још увек, од користи есидемократним есницима?

Није ми блиска „елиотовска линија у поезији”, као што ми је помало нејасна а и далека његова мисао о „радикалној политичкој самосвести”. Ближа ми је оцена Србе Митровића из „Поговора” књиге коју је приредио (*Антологија енглеске поезије 1945–1990*, Светови, Нови Сад 1992): „Током рата Елиот је завршио своју поему *Четири квартејта* у којој сажима читаво једно време и раствара га у мир извесног духовног аскетизма и песничког савршенства. Умро је 1965. па иако у послератним годинама није у поезији донео ништа ново, остао је све до данас песник чији се стихови објављују у новим тиражима, а он означава (по свој прилици) врх у магли овековне песничке традиције.”

Ако бих се ослањао на неку „линију”, радије бих је тражио у књизи *Смрти и уласци* Дилена Томаса, „легенди романтичног песника” у силној аскези емоција у новијој енглеској поезији. У његовој песми „Свој занат, самотничку вештину”, у преводу Србе Митровића на српски језик, завршни стихови су и део мојих одговора на питања у Анкети *Лейоиса*:

Не ишцем за зордог самоиника  
На месечини која заноси  
На листу влажном од вејра с мора,  
Нићи за узнесене мртве  
С њиховим славујима и исалмима,  
Већ љубавницима, рукама њиним  
Што зрле болове вековечне  
И нићи што дају, нићи маре  
За шруд мој и моју вештину.

*Један од лајтмотива размишљања о поезији јесте смањивање броја читалаца, или бар читалаца шtamпаних збирки поезије. Шта је разлог овом тренду и да ли он и на који начин повратно делује на стварање поезије?*

Не делује повратно на писање поезије. Када сам дошао на студије у Нови Сад, почетком шездесетих минулог века, у Граду је било неколико песника, а сада их има педесет пута више. Разлог је и у слободној експанзији приватног издаваштва и самиздата, а и у новој интернетској комуникацији лирских душа. Што гора времена, то боља поезија, чини ми се.

*Једна од најјачих метафора књижевности је одломак из Књиже о Јову у којој Јов каже: „О кад би се написале ријечи моје! кад би се ставиле у књигу! Писаљком звезденом и оловом на камену за вјечни спомен кад би се урезале!“ Да ли савремени песник још увек тежи да исписује речи урезане у камен, или се мири са судбином да је оно што записује ближе писању границом по песку?*

Ближе „писању границом по песку“, али неизбрисив је траг који остављају писане речи, макар емитоване у ветар, урезиване у хартију, преливане у памћење блиских душа. Шта ће остати од онога што пишемо ми не знамо, али, свеједно, макар минут, трајаће дуже од нас.

## ПЕРО ЗУБАЦ

### ЗРНО СМЕЈКА

*У сан ми слазе ѿчесӣо  
дрӯгови из оних ѿредела,  
кӣње ме као деӣе злочесӣо  
и сӣошичу ми недела.*

*Они би буну дӣгли  
и жрӣвовали живоӣе  
и све цӣӣо нису сӣӣгли  
сад би збо̄г своје срамоӣе.*

*Они би били срчани  
а ја сам као ве̄јка,  
не знају – у овој мрчави  
сре̄ћа је и зрно сме̄јка.*